

بیست محلی ترانه فارس

○ محمدرضا درویشی

○ انتشارات مؤسسه فرهنگی - هنری

ماه‌ور

بیست ترانه محلی فارس ابتدا در سال ۱۳۶۳ به چاپ رسید و جزء اولین آثاری درویشی در زمینه‌ی اتنوموزیکولوژی ایران است. کتاب مشتمل بر پیشگفتار موسیقی در ایل قشقایی، موسیقی و شعر ترانه‌های محلی فارس، بیست ترانه‌ی محلی فارس، مقایسه ترانه‌های محلی فارس با ردیف موسیقی سنتی ایران، تحلیل شعرهای ترانه‌های محلی فارس و کتاب‌شناسی فارسی است.

در پاورقی پیشگفتار کتاب، تمامی افرادی که در زمینه‌ی گردآوری آهنگ‌های محلی ایران از گذشته تاکنون تلاش کرده و آثاری از خود به یادگار گذاشته‌اند معرفی می‌شوند که می‌تواند برای پژوهشگران موسیقی محلی ایران قابل استفاده باشد.

در مورد موسیقی منطقه‌ی فارس و نغمه‌هایی که در این کتاب مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته، باید به این نکته اشاره کرد که پژوهشگر به زمینه‌های فوق توجه داشته و موسیقی را در قالب شئون زندگی مردم و به عنوان عنصری پویا نگاه کرده است. وی معتقد است موسیقی منطقه فارس (غیر از موسیقی قشقایی) به نسبت سایر نواحی ایران محدودتر و دارای نغمه‌های کمتری است. و اینکه موسیقی در ایل قشقایی توسط سه گروه عاشق‌ها، چنگیان و ساریانان اجرا می‌شود. عاشق‌ها معمولاً داستان‌های طولانی را با ساز و آواز می‌خوانند، از جمله «سحرآوازی» و «چنگنامه».

وی در این مبحث، عواملی که باعث رکود و عدم تداوم موسیقی در ایل قشقایی شده است را مورد اشاره قرار می‌دهد. بحث مربوط به مقایسه‌ی موسیقی قشقایی با ردیف موسیقی سنتی ایران از موضوعات مورد توجه این بخش است.

نکاتی پیرامون موسیقی و شعر ترانه‌های محلی فارس شامل موسیقی ترانه‌ها، شعر ترانه‌ها، طرز نگارش شعرها و جدول آوانگاری ترانه‌ها از مباحث دیگر کتاب است. اما مبحث اصلی کتاب به بیست ترانه‌ی محلی فارس شامل ترانه‌های چهارمی، لاری، گرایشی، صابوناتی، شیرازی و لالایی‌های سرکوهی است. آقای درویشی پس از تجزیه و تحلیل بیست ترانه به معرفی و تشریح واسونک‌های شیرازی پرداخته و در ضمن سعی

بیست ترانه محلی فارس

پژوهش، محمدرضا درویشی

کرده در تنظیم واسونک‌ها تقدم و تاخر آنان را رعایت کند و به همان ترتیب که در مراسم مختلف عروسی از خواستگاری تا زفاف اجرا می‌شود، آنها را رعایت کند. پژوهشگر معتقد است آنچه باعث پیوند موسیقی محلی و موسیقی سنتی ایران می‌شود، خصوصیات مشترک این دو موسیقی است.

نویسنده همچنین خصایصی که ردیف سنتی را با موسیقی محلی بعضی از مناطق ایران مرتبط می‌سازد ارائه و پیرامون مقایسه ترانه‌های محلی فارس با ردیف موسیقی سنتی ایران به تفاوت‌های آنها اشاره می‌کند. وی در مقایسه‌ی ترانه‌های محلی فارس با ردیف موسیقی سنتی ایران، نت آنها را با یکدیگر مقایسه کرده که حاصل آن نشان می‌دهد که نغمه‌های موسیقی محلی فارس بیشتر یا دستگاه شور و متعلقات آن و دستگاه همایون اشتراکاتی دارند. در رابطه با تحلیل شعرهای ترانه‌های محلی فارس و ویژگی‌های ترانه‌های فولکلور نیز مطالبی ارائه شده است.